

Disputatio juridica inauguralis de arbitris

<https://hdl.handle.net/1874/343275>

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
ARBITRIS,

QUAM,
FAVENTE DEO TER OPT. MAX.

Auctoritate Magnifici D. Rectoris,
JOANNIS GEORGII GRAEVII
Politices, Eloquentiae & Historiarum Professo-
ris Ordinarii,

NEC NON
Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimeque
Facultatis JURIDICAE Decreto,
PRO GRADU DOCTORATUS
Summisque in UTROQUE JURE Honoribus & Privilegiis
rite & legitime consequendis,
Eruditorum examini subicit

GUILLIELMUS FOYERT. Aren. Gelr.
A. D. 1. Septemb. horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, cl̄o l̄oc̄o xc.

Illustrissimo & Excellentissimo

D O M I N O

O S W A L D O,

COMITI de MONTE,

MARCHIONI BERGÆ ad ZOMAM

COMITI de WALHAIN BOXMEER

& CHAMPLYTE,

BARONI de BYLAND, WISCH,

PERRUETZ

DOMINO de DIXMUYDEN, HAPS

BÄRSSEL, SAMBEECK, BRAINLALUET

HOMOET, MILLINGEN; GENDRIN-

GEN & ETTEN,

BARONI HÆREDITARIO DUCATUS

GELRIÆ & COMITATUS ZUT-

PHANLÆ, &c. &c. &c.

Obsequiose venerando

Hanc disputationem inauguralem

Cum devotissima sui commendatione, debi-
teque observantia & gratitudinis ergo

facram facit

G U I L I E L M U S F O Y E R T

Typograhia, ch. 10c. 2c.

III

DISPUTATIO JURIDICA

INAUGURALIS

DE

ARBITRIS.

THESIS I.

N variis hominum controversiis lex humanitatis plena varios introduxit mediatores, qui legitimis cognitionibus lites tandem diriment; quos omnes Juris-Consulti generaliter *judices* appellant, ut postulantis jus dicant, quales *judices* sunt aut *ordinarii*: aut *delegati*: aut *compromissarii*, & hinc *arbitros* etiam *judices* appellari dicitur *l. pen. ff. de judic.*

ut partes litigantes eo facilius inter se sine strepitu convenire possent, & minores sumptus & expensas facere cogantur, nam in similitudinem judiciorum *arbitrium compromissarium* redactum est *l. i. ff. de recept. arbitr. & l. 14. vers. (vel qui ex receptis) Cod. de jud.*

II.

Est autem *arbitrarius compromissarius judex*, qui *pœnali ex compromissa*

missio litigatorum sumptus l. 5. Cod. de recept. arb. l. pen. ff. de judic. ultro id recepit, l. 3. §. 1. ff. b. t. de controversia ipsorum libere cognoscit & sententiam dicit.

III.

Judex, dicitur l. pen. ff. de judic. l. 5. §. ult. ff. de verb. obl. autem arbitrii, quod & arbitrium dicitur, l. 16. ff. de recept. arb. & l. 21. §. 9. ff. eod. cum liberam facultatem iudicandi habeat, specialiter vocatur *arbitrator*, item *judex compromissarius*, l. 14. ff. de recept. arbitr. unde & ejus sententia vocatur *arbitrium* l. 12. §. 1. eod.

IV.

Priusquam enim ad *arbitrium Compromissarium* pergamus, pauca de *arbitrio* ipso sunt dicenda, & primo quidem de *necessitate* qua cogitur *arbitrator* recepto *arbitrio* cognoscere de *controversia* litigatorum, & deinde de *officio* arbitri.

Nemo enim invitus tenetur suscipere *arbitrium*, susceptum vero implendum, l. 3. §. 1. ff. de recept. arb. ut etiam quotidianæ constitutiones Gelr. Landr. van Nymeg. tit. 7. art. 3: recepisse autem *arbitrium* videtur, qui ex *compromisso* litigatorum partes suscepit, & sua sententia finem *controversiis* se inpositurum pollicitus est l. 13. §. recepisse ff. b. t.

V.

Quod ad *officium* arbitri attinet, consistit in *interloquendo*, *cognoscendo*, & *litem* sententia finiendo; nihil autem extra *compromissum* jubere aut facere potest *arbitrator*, quam illud de quo *compromissum* est, nisi partium consensu, & ideo *necessarium* est adjici de die *compromissi* proferenda, ut potestatem proferendi diem habeat *arbitrator* l. 22. §. 11. & 15. ff. de recept. arbitr. & sic inutilis est *interlocutio* arbitri, qua dicit, ad *judicium* de isthac lite
a deun-

I N A U G U R A L E S. §

adeundum, vel ad se vel ad alium, in se vel in alium compromittendum *l. 32. §. 16. ff. de recept. arb.* si quoque jubeat sibi alium conjugi, cum id in compromisso cautum non sit, inutilis est interlocutio dict. *l. 32. §. 17. ff. h. t.*

VI.

Jam de Compromisso ipso. Compromissum Juris-Consultis frequens & usitata vox est *tot. tit. ff. & Cod. de recept. arbitr.* & Ciceroni quoque usurpata; Græci *ἑσπρωμῶσις* & *ἑσπρωμῶσις* dicitur, compromissum vocant, Estque *mutua litigantium promissio de controversia sua, certo cuidam, vel nominato viro, uni vel pluribus, committenda, ut is vel illi de ea cognoscant, & quam ille vel illi sententiam dixerint, stare se velle.*

VII.

Data definitione videndum nobis erit, *qui, & in quem compromittere possunt, qua de re compromissum fieri queat, quis modus & forma sit compromissi, & ultimo quibus modis compromissum finiatur.*

VIII.

Compromittere possunt omnes, qui liberam rerum suarum administrationem & legitimam personam standi in judicio habent *l. 22. §. 8. & l. 35. ff. de recept. arb.* unde hæc ab interpretibus facta fuit regula, *qui possunt transigere, etiam de eadem re possunt compromittere;* nam compromissum speciem transactionis esse docet *Dyn. cons. 45.* & sicuti non valet transactio super re non debita ita neque compromissum *Alex. cons. 22;* & sic in tantum compromissum transactionis speciem esse, ut statutum prohibens fieri transactionem, etiam comprehendat compromissum per æquipollens; maxime quando compromissum est de jure, & facto,

quia tanquam quædam transactio debet impleri & declarari; quæ regula in mulieribus exceptionem patitur, quæ alieno nomine compromittere non possunt, quia pro aliis intercedere nequeunt *l. 32 §. 2. ff. de recept. arbitr.* ut & impuberes sine tutorum auctoritate *l. 27. §. 5. & l. 35. de recept. arb.* neque servi *l. 32. ff. cod.* neque illi qui consentire nequeunt, ut furiosi mente capti &c. *dict. l. 27. §. 5.* sic etiam procurator, nisi habeat speciale mandatum & liberam administrationem *arg. l. 38. ff. de procurat.*

I X.

Compromittitur in quemvis, quem nec status nec conditio removet, nec etiam ætas; & parvi resert ingenuus quis an libertinus sit, integræ famæ quis sit arbitrer, an ignominiosus, *l. 7. ff. de recept. arbitr.* In minorem annis 20 compromittere vetabatur lex Julia, *l. 41. ff. de recept. arb.*, verum tamen hodie sufficit si 18 annorum sit *arg. l. 57. ff. de re judic.*, ubi talis iudex esse potest, si tamen partes hoc sciant ut à iudice detur, *c. cum vigesimum 41. x. de officio deleg.*; Filius etiam familias de re patris arbiter esse potest *l. 6. ff. de recept. arb.* In fæminam vero jus civile non approbat compromissum, ob *l. fin. Cod. de arbitr. recept.*, quæ ita habet. *Mulieres sue pudicitia memores, & operum que eis natura permisit, & à quibus eas jussit abstinere, licet summa atque optima opinionis constitute in se arbitrium susceperint, vel se fuerint patronæ, etiamsi inter libertos suam interposuerint audentiam, ab omni judiciali agmine separari, ut ex earum electione nulla pena, nulla pacti exceptio adversus justos earum contempiores habeatur.* Nam arbitrari virile est officium, nisi tamen lege aut consuetudine jurisdictionem habeant, *c. dilecti 10. extra de arbitris: Cujac. lib. 13. observ. cap. 23.* nam cui quod plus est licet ei quod minus est non debet denegari.

X.

In servos autem, pupillos, surdos & mutos factum compromissum non valet, *l. 9. §. 1. ff. de recept. arb. l. 7. §. 1. ff. eod. l. 12. §. 2. ff. de judic.*, & si quis de re sua arbiter factus sit, sententiam dicere non potest, *l. unic. Cod. nequis in sua causa*, cum imperare sibi, neque prohibere se quisquam possit, *l. pen. ff. de recept. arbitr.*, potest tamen esse arbitrator.

X I.

Compromissum in iudices factum de iis causis, in quibus iudices sunt, nullum est *l. 9. §. 2. ff. de recept. arb.*, quæ inquit: *si quis iudex sit, arbitrium suscipere ejus rei, de qua iudex est, in se compromitti jubere prohibetur &c.*, *l. 4. ff. de tutor. & curat. dat. ab his*; & ratio est, quia iudex inciperet sustinere personam duorum, iudicis scilicet ordinarii, & arbitri, id est duas personas contrarias, quas una & eadem persona non admittit; *Judex enim jubetur judicare, ut jure proditum est, §. 1. Inst. de offic. jud.*; *Arbiter vero, secundum bonum & æquum, sententiam dicit, l. 76. in verb. arbitratorum ff. pro socio.* Unde hæc oritur quæstio; *An in iudicem ordinarium à litigatoribus factum compromissum valeat*: ab eorum recedere sententia nobis est religio *per l. 9. §. 2. ff. de recept. arb.*, & *dic. l. 4. ff. de tutor. & curat. dat.*; verum quidem in arbitratorem, & benevolum ut vocant compositorem compromitti haud dubie potest: *Carpzov. p. 1. c. 1. d. 15. num. 7. & 8.*

X I I.

Cum, an compromissum factum sit tanquam in arbitrum, an tanquam in arbitratorem, maxime interfit, *l. 76. in verb. arbitratorum ff. pro socio. quia compromissum sine pœna aut stipulatione*

8 DISPUTATIO JURIDICA

tione olim valebat, hodie vero non. *Nov. 82. de judic. cap. 11. quia vero*: nisi secuta sit acceptatio expressa vel tacita *l. pen. Cod. de recept. arb.*, neque ad producendam actionem, neque ad exceptionem, *l. 1. Cod. l. 2. & l. 32. §. 1. ff. de recept. arb.*, & hinc est quod semel commissa pœna solvebatur compromissum, nisi actum esset, ut in singulas causas compromitteretur *l. 34. §. 1. ff. de recept. arb.*; Sed in arbitratore & benevolos compositores & olim, & hodie sine pœna valet, ut ex eo detur actio, nimirum ex contractu ipso, in quo adhibebatur conventio, ut pro socio in specie *l. 76. in verbis, arbitrorum ff. pro socio* aut ex condicto, *argum. l. 24. ff. locat. cond.* alioquin ex nudo pacto in hoc casu nunquam agi potuit, à quo casu tamen est exceptio *in lege 11. §. interdum ff. de recept. arbitr.*

X I I I.

Non tantum unus, sed & plures, pari vel impari numero possunt eligi, melius tamen est, si plures eligantur, assumi eos in dispari numero, cum inter D. D. maxima lis sit, *an compromissum in duos factum, cum potestate eligendi, valeat*: affirmantium opinioni subscribere parati sumus; si tamen in dicenda sententia dissentiant, eos prætor coget eligere tertium, cujus arbitrio, aut sententiæ stabitur *l. 17. §. 6. ff. de recept. arb.*; Ipsi quoque legitatores, duobus electis arbitris, mandare possunt, ut si dissentiant *Sempronium* assumant: si autem generaliter dictum sit, ut tertium eligant, illud compromissum nullum est quoniam in eligendo tertio dissentire possunt *l. 17. §. 2. & seqq. ff. de recept. arb.*

X I V.

Si in tres compromissum sit, & duo consentiant altero præsentente, licet dissentiente, valet compromissum *l. 17. §. ult. ff. de recept. arb.*; quia (inquit Ulp.) *in plures fuit compromissum, & potui præsentia ejus trahere in aliam sententiam*; quod in iudiciis quoque

quoque idem juris esse nobis demonstrat l. 18. ff. de recept. arbitr.

X V.

Compromittitur super quavis re, & omnibus controversiis: Excipiuntur tamen 1. *Causæ criminales*, quia privato arbitrio non sunt remittendæ, sed vindicandæ autoritate publica: 2. *Causæ liberales*, l. 32. §. 7. ff. de recept. arb. cum seqq.: 3. *Causæ matrimoniales*, cap. 9. in fin extra de restit. in integr., ne alias contingat matrimonia dissolvi, aut conciliari contra canones: super re iudicata male compromittitur, ne publico privatum prævaleat cap. xi. de arbitr. 4. *Causæ ingenuitatis & libertatis*; ut & neque compromissum de actione populari valet, quod clare *Paulus* demonstrat in l. 32. §. 6. ff. de recept. arb., sic etiam compromissum generaliter factum, cum clausula, *quod omne, super quod fuerit laudatum, censeatur, & sit commissum*, non valet, quia lites futuræ non veniunt in compromisso: sed si compromissum factum sit de omnibus litibus, quæ sunt & esse possunt, valet, & talis clausula, *quod censeatur & sit compromissum &c.* non comprehendit turpia & illicita, de quibus in specie compromittere partes non possunt.

X V I.

Modum compromittendi quod attinet, non aliter fit compromissum, quam si pecuniaria utrimque pœna promittatur, ut si non stetur arbitri sententiæ, in eam pœnam, pars quæ fallit alteri parti sit obligata, l. 11. §. 1, 2, & 4. l. 32. in princ. & §. 3. ff. de recept. arb. Itætiæm compromissum nudo pacto factum valet, l. 11. §. 3. ff. de recept. arb., & inde datur exceptio l. 13. §. 1. od. h. r.

XVII.

Est & alius compromittendi *modus*, quo res apud arbitrum deponitur eo pacto, ut ei det, qui vicerit, aut eam det, si non paruerit sententiæ, l. 11. §. 2., in verb. *quid ergo*, ff. de recept. arb.

Quibus etiam & ille usitatus compromittendi *modus* accedit, quod compromittitur de omnibus rebus, vel controversiis collective, aut singulis distributive, quale compromissum plenum vocatur l. 21. §. 6. ff. de recept. arb.

XVIII.

Talis vis est compromissi, ut arbiter, qui arbitrium recepit, cogi possit sententiam dicere; arbitrium quidem liberum est, cum vero quis susceperit, est implendum, l. 3. §. 1. ff. de recept. arb. *Viv. lib. 1. observ. 57.*: dicti etiam secundum formam, qua compromissum, non erat olim ea vis, ut actio inde daretur l. 2. ff. de recept. arb., nisi ad pœnam, si qua promissa, vel si promissum stari arbitrio simpliciter, actio incerti erat, l. 27. §. pen. & ult. ff. de recept. arb., quia in re distinguitur à sententiâ, ex qua actio est, l. 61. ff. de re judic.; Et quod *lex. 1. ff. de recept. arb. dicit*, in similitudinem judiciorum arbitrium compromissarium redactum esse, non est intelligendum, quod tanta vis sit arbitrii, quam sententiæ, sed tantum quoad ordinem procedendi, qui & hic servandus est, quemadmodum in aliis judiciis.

XIX.

Nam multis aliis in casibus differunt, cum arbiter à privatis, tot. tit. de recept. arb.; *Judex* vero à magistratibus detur, l. 12. Cod. de judic.: ita etiam si sit compromissum, ut arbiter certam

sententiam dicat, non valet, *l. 19. ff. de recept. arb.*, quod in iudice contrarium obtinet *l. 26. de re judic.*

X X.

Differunt etiam, *num* ratione ipsorum litigantium, in eo, quod iudicium reddatur in invitum, *l. 83. §. 1. ff. de verb. obi.* compromissum vero non nisi inter volentes; *num* etiam ratione effectus, qui consistit in eo, quod à sententia iudicis liceat appellare, ab arbitrio vero appellare non licet neque permissum est, *l. 1. ff. de recept. arb.*, nam ejus sententiæ standum est, siue æquæ, siue iniquæ, *l. 27. §. 2. ff. de recept. arb.*, cum imputate sibi partes debeant, quod libera voluntate in arbitrium consenserint, ejusque sententiam homologaverint: *Fabian. lib. 8. contr. 94.*, nisi de appellatione inter partes expresse sit conventum, *dict. Landr. van Nymeg.* Si tamen gratia aut sordibus corruptus probetur arbiter, iniquum arbitrium dixisse, potest post decem dies exceptione doli repellere agentem *l. 3. Cod. de recept. arb.*

X X I.

Jure vero *codicis* nascitur actio in factum & exceptio ex sententia arbitri, in quem consensum nudo pacto modo fuerit homologata, *id est*, expresse vel tacite, per lapsum decem dierum confirmata *l. 4. & pen. Cod. de recept. arb.* Nam intra decem dies resilire licet sine præjudicio, quia ex pacto nudo actio non nascitur, nisi fuerit appositum juramentum, *dict. l. pen. in princ. versic. exceptis, Cod. eod. b. t.*, quod tamen hodie Imperator sustulit, prohibens cum jurisjurandi cautione judicari; *Nov. 82. cap. 9.*, sed per pœnam obstringi partes maluit. quam pendant, si arbitrio non steterint, ne ex hoc in perjurium incidant homines, propter iudicum ignorantiam pejerare compulsi *dict. Nov. 82. cap. 9. §. 1.*

Sequuntur jam modi quibus compromissum dissolvitur, & quidem, *primo* finitur morte unius ex dissentientibus, quia in hæredem non transit, nisi illud specificè & nominatim actum sit *l. 27. §. 1. & l. 49. in fin. ff. de recept. arb. c. ult. extra de arbitris*: sic etiam illud solvitur compromissum, si pœna compromissi alteri accepto lata sit *l. 13. in princ. & l. 32. §. 3. ff. de recept. arb.*; & si res de qua compromissum & controversia erat interierit, nisi quid litigantium inter sit, *dict. l. 32. §. 5. & c. ex parte 10. extra de arbitris*. Potest interesse litigantium, si res extincta de fructibus aut partu controversia super sit, *l. 16. ff. de rei vind.*, quod etiam in casu *dict. cap. ex parte 10. extr. de arbitris*. valet; aut si promissor desinat esse solvendo, aut quia bonis cessit, *l. 17. in princ. ff. de recept. arb.*

Sic etiam compromissum finitur litigatorum pacto, quo alter alteri compromissi pœnam remittit *l. 34. §. ult. ff. de recept. arb.* Adhæc quoad arbitri officium, dissolvitur compromissum iudicio, puta si vel unus, vel ambo, rem in iudicium deduxerint, quia, ut dicit *l. 30. ff. de recept. arb.* pœna non potest esse, aut pœna semel sit commissa *l. 32. §. 1. ff. eod.*, veluti si non pareatur præcepto, sive interlocutioni arbitri, puta si is, quem adesse iussit, non venerit, vel si cum arbiter, cui hoc permittum erat, iussit diem proferri, litigantium aliquis noluerit diem proferri *l. 34. §. ult. ff. de recept. arb.*

COROLLARIA.

I.

Dolus dans causam contractui bonæ fidei reddit contractum ipso jure nullum.

II.

Ad præscriptionem servitutis non opus est titulo.

III.

Contractus metu initus subsistit, sed ex edicto Prætoris est restituendus.

IV.

Tutoris datio est jurisdictionis legitima.

V.

Filius fideicommissio gravatus, duas quartas detrabere non potest, propter l. 6. Cod. ad Sctum Trebell.

VI.

Inviti adolescentes Curatores non accipiunt præterquam ad litem §. 2. Instit. de Curat.

VII.

VII.

Unica interpellatio constituit debitorem in mora.

VIII.

*Tutor datus emancipato non est testamentarius,
sed dativus.*

IX.

*Filiusfam: de bonis adventitiis, quorum usus-
fructus patri non acquiritur, testari nequit. l.
pen. Cod. q. testam. fac. poss.*

F I N I S.

Erudito

Erudito & ad quævis præclara nato

V I R O J U V E N I

D. GUILIELMO FOYERT.

Gradum DOCTORATUS in UTROQUE
JURE maximo suo merito consequenti.

Octe Pater doctus Wilhelme
ANTONIUS olim
Esse dedit tibi, sed studiorum
* ANTONIA mater
Esse dedit bene, Te ritus ac
scita togatæ
Perdocuit gentis, docuitque ænigmata legum,
Fasque nefasque: hinc jure die hoc transcribere
festo
Inter Doctores, meritoque ornaris honore.
Vivito Doctorum nova gloria, vivito felix
Non paucos sine nube dies: Patris inclita virtus
Atque Viri Fratris magnum & memorabile no-
men
Incitet ad majora, tuo conamine digna.

* *vetus nomen Ultrajecti.*

G. J. TERKINDER.

Exhibito & ad quatuordecim annos nato

VIRI IUVENI

D. GUILIELMO FOYERT.

GRADUS DOCTORATUS IN IURIS
JURIS MAGISTRO HONORIS CAUSA

GRADUS DOCTORATUS IN IURIS
OBERPATER DOCTORIS WILHELMO

ANTONIUS OLIVIA

DE IURE DOCTORIS, SED STUDIUM

* ANTONIA MATER

DE IURE DOCTORIS, TERTIUS AC

SCIENTIAE

PERDOCTORIS ANTONIUS, HONORIS CAUSA LEGUM,

FOYERTUS ANTONIUS: HINC IURE DOCTORIS

TELLO

IURE DOCTORIS, HONORIS CAUSA HONORIS

VIRI DOCTORIS HONORIS CAUSA, VIRI FELIX

NON PARCOS HONORIS CAUSA: PATRIS INCLITA VIRI

ADPUS VIRI PATRIS MAGNAN & MEMORABILIS HO-

MEM

FACTUS AD MAJORA, TRO COMITATE DIGNA

ANNO DOMINI 1711

G. J. TERKINDER